

Politikas konteksts

Bruņoti konflikti ietekmē vīriešus un sievietes, gan ciešot no konfliktiem, gan pieredzot to ekonomiskās sekas. Sievietes, kas ir liela civiliedzīvotāju daļa, konflikti ietekmē īpaši smagi, jo viņas ir vairāk pakļautas liela mēroga seksuālas vardarbības, cilvēku tirdzniecības, pārvietošanas un verdzības riskam. Tā kā sievietes un meitenes ir sociāli neaizsargātākas, viņas bieži saskaras ar īpašiem vardarbības veidiem, kuru sekas jūtas arī pēc karadarbības beigām (piemēram, pēc izvarošanas iestājusies nevēlama grūtniecība, augstāks risks inficēties ar seksuāli transmisīvām slimībām). Seksuāla vardarbība bruņotu konfliktu laikā bieži tiek izmantota kā kara taktika. Pēc bruņotiem konfliktiem sievietes aktīvi piedalās miera veidošanas un atjaunošanas pasākumos, un viņām ir svarīga loma konfliktu noregulēšanā.

Rīcības plāns par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm attīstības sabiedrībā (2010.–2015. gads)

- Plānā norādīts uz vajadzību bruņotu konfliktu gadījumos nodrošināt sievietēm ilgtermiņa aizsardzību.
- Tajā uzsvērts, ka ir būtiski atbalstīt sieviešu līdzdalību miera veidošanas un pēckonfliktu atjaunošanas darbā.
- Tajā izskan aicinājums paplašināt sieviešu politisko līdzdalību.

Eiropas Savienības Padomes dokuments “Vispusīga pieeja attiecībā uz to, kā ES īsteno Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju nr. 1325 un nr. 1820 par sievietēm, mieru un drošību”

- Izmantojot īpašus rādītājus, izvērtēts progress attiecībā uz sieviešu aizsardzību un iespēju nodrošināšanu sievietēm konfliktu un pēckonfliktu situācijās.

Eiropas Parlaments

- Atgādina, cik svarīgi ir visos KDAP operāciju posmos iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu (2010. gada 10. marta rezolūcija par Eiropas drošības stratēģijas un Eiropas kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) īstenošanu).
- ANO Drošības padomes Rezolūcija nr. 1325 (2000) un nr. 1820 (2009) par sievietēm, mieru un drošību ietver militāro spēku apmācību.

- Vēlreiz apstiprina vajadzību pareizi īstenot ANO rezolūciju (2010. gada 25. novembra rezolūcija par desmito gadadienu ANO Drošības padomes Rezolūcijai nr. 1325 (2000) par sievietēm, mieru un drošību).
- Norāda uz sieviešu līdzdalības nozīmi miera procesos, militārās un civilās miera uzturēšanas operācijās un uz sekām, ko bruņotie konflikti rada sievietēm (2012. gada 2. februāra rezolūcija par sieviešu situāciju kara apstākļos).

BPfA stratēģiskie mērķi un ES rādītāji

- E.1.** Palielināt sieviešu līdzdalību konfliktu noregulēšanā lēmumu pieņemšanas līmenī un aizsargāt sievietes, kas dzīvo bruņotu un citādu konfliktu vai ārvalstu okupācijas apstākļos.
- E.2.** Samazināt pārmērīgus militāros izdevumus un kontrolēt bruņojuma pieejamību.
- E.3.** Veicināt nevardarbīgus konfliktu noregulēšanas veidus un mazināt cilvēktiesību pārkāpumus konfliktu situācijās.
- E.4.** Palielināt sieviešu ieguldījumu miera kultūras veicināšanā.
- E.5.** Nodrošināt aizsardzību, palīdzību un apmācību bēgļu sievietēm, citām pārvietotām sievietēm, kurām vajadzīga starptautiska aizsardzība, un valsts robežās pārvietotām sievietēm.
- E.6.** Sniegt palīdzību sievietēm kolonijās un teritorijās bez pašpārvaldes.

2008. gadā, kad ES Padomes prezidējošā valsts bija Francija, tika ierosināti un pieņemti četri rādītāji īstenošanas uzraudzībai šajā jomā. Ar šiem rādītājiem novērtē dzimumu līdztiesības principa ievērošanu diplomātisko, aizsardzības un miera uzturēšanas struktūru darbinieku vidū un to cilvēkresursu un finanšu līdzekļu apjomu, kas tiek novirzīti sieviešu lomas izpratnei un iespēju nodrošināšanai bruņotu konfliktu situācijās. Ar pēdējo rādītāju mēra sieviešu un vīriešu īpatsvaru starp patvēruma meklētājiem.

Jaunākie dati un informācija par šiem indikatoriem pieejama Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta izveidotajā datubāzē “Vīrieši un sievietes ES — fakti un skaitļi”, kas

atrodas tīmekļa vietnē <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Konstatējumi saskaņā ar ES mēroga datiem

Diplomātiskajā un militārajā jomā sievietes ir nepietiekami pārstāvētas

Lielākā daļa dalībvalstu sniegto ziņojumu un datu norāda uz nopietnu sieviešu trūkumu diplomātisko misiju, ES delegāciju un ANO miera uzturēšanas operāciju darbinieku vidū un ar lēmumu pieņemšanu saistītos amatos diplomātiskajos un militārajos dienestos. No visiem darbiniekiem, kas 2011. gadā piedalījās ANO miera uzturēšanas operācijās, 21 dalībvalstī tikai 6 % procenti bija sievietes, bet no septiņām dalībvalstīm ANO miera uzturēšanas operācijās nepiedalījās neviena sieviete.

Kopumā 17 dalībvalstis ir iesniegušas informāciju par darbiniekiem, kas piedalās kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijās. Vidējais sieviešu īpatsvars misiju darbinieku vidū ir tikai 2 %. Pēc dzimuma sadalītie dati par KDAP civilo misiju darbiniekiem, kas savākti 2012. gadā, liecina, ka sievietes veido tikai 25 % no kopējā darbinieku skaita. Astoņpadsmit dalībvalstīs, kas sniegušas informāciju par sieviešu skaitu diplomātisko misiju vadītāju vidū, vidējais sieviešu īpatsvars ir 17 %.

Nepietiekama apmācība par dzimumu līdztiesības jautājumiem konfliktu skartās un nestabilās valstīs

Saistībā ar ANO DP Rezolūcijas nr. 1325 un nr. 1820 veicināšanu vairākas ES Padomes prezidējošās valstis ir pievērsušas uzmanību KDAP misiju darbinieku apmācības nozīmei un nepieciešamībai. Jaunākie pieejamie, 2008./2009. gadā sniegtie dati par ES dalībvalstīs

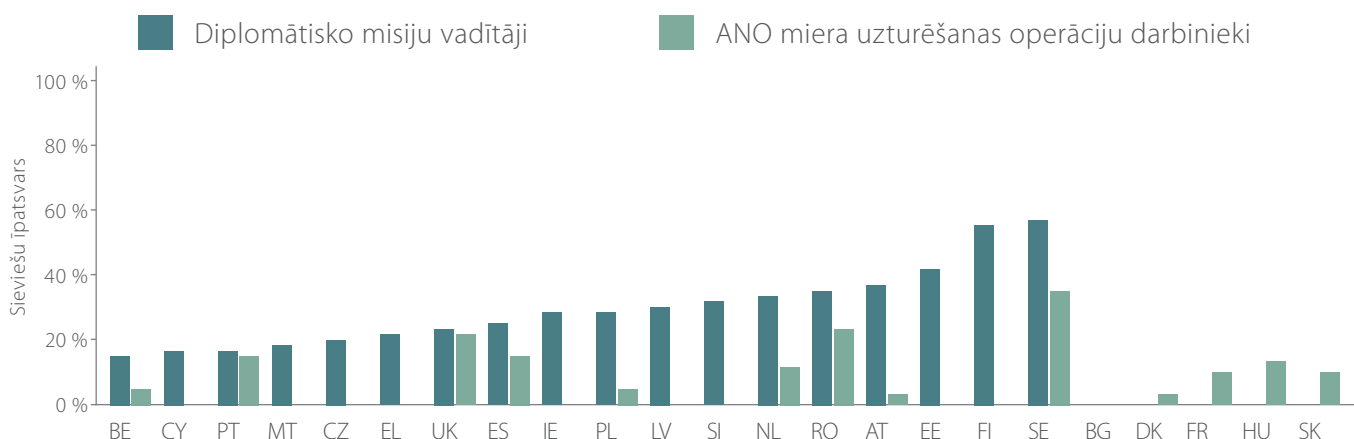
nodarbinātajiem diplomātikajiem, civilajiem un militārajiem darbiniekiem, kā arī militārajiem un policijas darbiniekiem, kas piedalās ANO miera uzturēšanas operācijās un KDAP misijās, liecina, ka apmācības par dzimumu līdztiesības jautājumiem nav nodrošinātas pietiekamā apjomā. Īpašu apmācību par dzimumu līdztiesības jautājumiem diplomātikajiem darbiniekiem nodrošinājušas tikai astoņas dalībvalstis, bet nav precīzas informācijas par apmācībā piedalījušos sieviešu un vīriešu īpatsvaru.

Dzimumu līdztiesības jautājumu risināšanai nestabilās valstīs tiek atvēlēta neliela palīdzības daļa

2009. gadā un 2010. gada sākumā ES dalībvalstis ar sievietēm, mieru un drošību saistītu jautājumu risināšanai iztērējušas aptuveni 200 miljonus eiro. Miljards eiro iztērēti, lai risinātu ar dzimumu līdztiesību saistītus jautājumus globāli. Attiecībā uz ES iestāžu ieguldījumu, ES delegācijas ar iemaksām 165 miljonu eiro apmērā palīdzējušas finansēt projektus, kas tieši ietekmē dzimumu līdztiesību un sieviešu tiesības. Gandrīz trešdaļa no šī finansējuma novirzīts pasākumiem ANO DP Rezolūcijas nr. 1325 ieviešanai. Dati liecina, ka aptuveni 28 % no 67 miljoniem eiro, kas kopumā iztērēti drošības sektora reformai un atbrūņošanās, demobilizācijas un reintegrācijas procesam, bijuši saistīti ar īpaši sievietēm paredzētiem pasākumiem.

ESAO Attīstības veicināšanas komiteja (DAC) sniedz informāciju par sniegto palīdzību dzimumu līdztiesības jautājumu risināšanai nestabilās un konfliktu skartās valstīs 2007. un 2008. gadā. Ziņojums "Palīdzība dzimumu līdztiesības atbalstam nestabilās un konfliktu skartās valstīs" liecina, ka gandrīz trešdaļā gadījumu dzimumu līdztiesība minēta kā viens no galvenajiem vai svarīgākajiem nestabilām valstīm piešķirtās DAC locekļu palīdzības mērķiem. Taču tikai 19 % no ES iestāžu piešķirtās palīdzības nestabilām valstīm bija paredzēta dzimumu līdztiesības jautājumu risināšanai. Tikai 20 % no miera un drošības

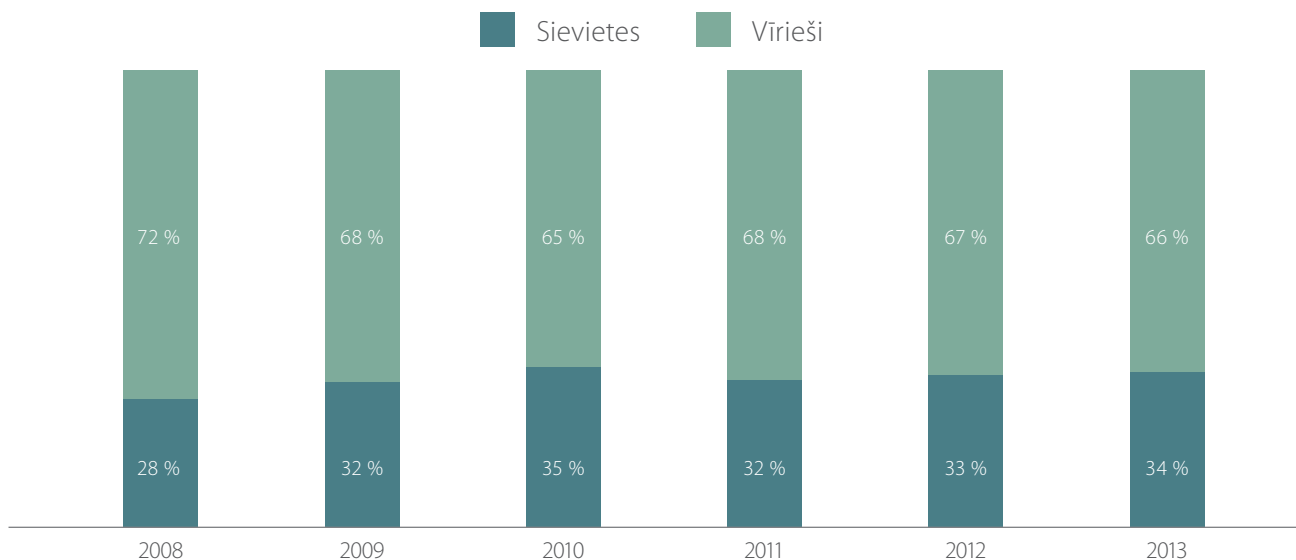
SIEVIEŠU ĪPATSVARŠ DIPLOMĀTISKO MISIJU VADĪTĀJU UN ANO MIERA UZTURĒŠANAS OPERĀCIJU DARBINIEKU VIDŪ, 2011. GADS

Avots: ES Padomes ziņojums par ES rādītājiem vispusīgajai pieejai attiecībā uz to, kā ES īsteno Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju nr. 1325 un nr. 1820 par sievietēm, mieru un drošību, 2011. gads.

SIEVIEŠU ĪPATSVARS PATVĒRUMA MEKLĒTĀJU VIDŪ ES, 2008.– 2013. GADS

Avots: Eurostat, lēmumi par pieteikumiem un pārmitināšanu.

jomai piešķirtās palīdzības ir iekļauts dzimumu līdztiesības aspekts, un tikai 38 % no visiem DAC locekļiem nestabilu valstu pārvaldības sektoram piešķirtajā palīdzībā iekļāvuši dzimumu līdztiesības mērķi.

Patvēruma meklētāju vidū palielinās sieviešu skaits

Saskaņā ar Eurostat datiem laikposmā no 2008. līdz 2012. gadam bēgļa statusa pieprasītāju vidū ir palielinājies sieviešu īpatsvars (no 28 % 2008. gadā līdz 34 % 2013. gadā). No 30 % 2008. gadā līdz 35 % 2012. gadā palielinājies arī tādu jaunu (pirmreizēji reģistrētu) patvēruma pieteikumu skaits, kurus iesniegušas sievietes.

Neraugoties uz šo pieaugumu, gandrīz divas trešdaļas patvēruma meklētāju Eiropas Savienībā joprojām ir vīrieši.

Līdz ar pieaugošo patvēruma meklētāju iesniegumu skaitu pieaudzis arī lēmumu par bēgļa statusa piešķiršanu skaits. Laikposmā no 2008. līdz 2012. gadam par sieviešu pieteikumiem pieņemto lēmumu skaits ir gandrīz divkārtšojies (no 59 730 līdz 95 875). Proporcioniāli pozitīvu lēmumu skaits par sieviešu pieteikumiem pieaudzis vairāk nekā par vīriešu pieteikumiem, lai gan tādu sieviešu īpatsvars, kuras iegūst bēgļa statusu pēdējos pāris gados samazinājies: 2010. gadā pozitīvu lēmumu skaitā sieviešu īpatsvars bija 40 %, bet 2012. gadā — 34 %.

Lietderīgas iniciatīvas

Lai **palielinātu sieviešu līdzdalību miera uzturēšanas misijās**, Austrija uz miera uzturēšanas misiju Kosovā nosūtījusi dzimumu līdztiesības ekspertu, kas konsultē komandieri, un kopš 2010. gada seši Aizsardzības ministrijas darbinieki apmācīti kā lauka konsultanti dzimumu līdztiesības jautājumos. Beļģijā šī mērķa iekļaušana otrajā VRP ir solis uz priekšu sieviešu pārstāvības palielināšanai starptautiskās organizācijās un misijās, kurās piedalās Beļģijas diplomātiskie un militārie spēki.

Sieviešu ieguldījumu miera kultūras sekmēšanā ir palīdzējusi **veicināt** Horvātijā organizētā stratēģiskā reģionālā konference "Sievietes miera veidošanas procesā — tiesu iestāžu pieejamība sievietēm pēckonfliktu valstīs". Kiprā izveidots daudz kultūru centrs sievietēm, lai pulcinātu visu kopienu sievietes un veicinātu dzimumu līdztiesību, izlīgumu un mieru. Somija pašlaik finansē trīs gadu projektu "ANO augsta līmeņa seminārs par dzimumu līdztiesību un visaptverošiem starpniecības procesiem", kura mērķis ir radīt vairāk konsultatīvu miera procesu, veicinot sieviešu efektīvu iesaistīšanos miera līgumu slēgšanā. Nīderlande sniegusi palīdzību tūkstošiem sieviešu organizāciju, ieviešot programmu "Līderības un iespējas sievietēm finansēšana" (FLOW) Rezolūcijas nr. 1325 otrā rīcības plāna ietvaros. Vācijas Federālā ekonomiskās sadarbības un attīstības ministrija (BMZ) īstenojusi īpašas programmas Burundī, Gvatemalā, Kolumbijā un Nepālā, lai iesaistītu sievietes visos konfliktu novēršanas un pārvarēšanas posmos un bruņotu konfliktu gadījumā aizsargātu sievietes un meitenes pret seksuālu vardarbību un izvarošanu.

PROGRESS UN ŠĶĒRŠĻI E JOMĀ "SIEVIETES UN BRUŅOTI KONFLIKTI"

PROGRESS

- Pastiprināta politiskā apņemšanās nodrošināt konfliktu zonās izvietotā personāla apmācību par dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību jautājumiem.
- Palielinājusies sieviešu līdzdalība miera uzturēšanas procesos.

ŠĶĒRŠĻI

- Apņemšanās nodrošināt apmācību par dzimumu līdztiesības jautājumiem joprojām tiek pildīta vāji un mazā apmērā.
- Diplomātiskās misijas un delegācijas joprojām ir vīriešu dominētas jomas.
- Tikai neliela daļa no ES piešķirtās palīdzības nestabilām valstīm ir paredzēta tieši sievietēm.
- Patvēruma meklētāji un bēgļa statusa ieguvēji biežāk ir vīrieši, nevis sievietes.

ES turpmākā rīcība

- Diplomātiskajā un militārajā nozarē paaugstināt darbinieku izpratni par dzimumu līdztiesību un uzlabot dzimumu līdzsvaru.
- Procedūrās un praksē iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu un uzlabot to ES un dalībvalstu pārvaldes iestāžu darbinieku dzimumu līdztiesības kapacitāti, kuru darbs saistīts ar diplomātisko un militāro dienestu personālu.
- Pastiprināt centienus attiecībā uz sieviešu un vīriešu līdzsvarotu pārstāvību diplomātiskajā un militārajā nozarē.
- Uzlabot ārvalstu palīdzības kvalitāti un sadalījumu, paaugstinot izpratni un zināšanas par sieviešu vajadzībām un īpašo neizsargātību konfliktu apstākļos (piemēram, ar dzimumu saistītu vardarbību).
- Iekļaut dzimumu līdztiesības un sieviešu cilvēktiesību aspektu kā būtiskus patvēruma pieteikumu izskatīšanas un apstrādes procesa elementus.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Sievietes und Vīriešin in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-648-7

doi:10.2839/12559

MH-04-15-022-LV-N